

SENARAI RUJUKAN DAN LAMPIRAN

SENARAI RUJUKAN DAN LAMPIRAN

Senarai Rujukan

- Duming et al., (2020), EIA follow up report: Study on the impacts of the early stage construction of the Hinkley Point C (HPC) Nuclear Power Station: Monitoring and Auditing Study Final Report.
- International Association for Public Participation. IAP2 Spectrum of Public Participation. [https://iap2canada.ca/Resources/Documents/0702-Foundations-Spectrum-MW-rev2%20\(1\).pdf](https://iap2canada.ca/Resources/Documents/0702-Foundations-Spectrum-MW-rev2%20(1).pdf).
- Jabatan Perdana Menteri. (2021). Rancangan Malaysia Kedua Belas 2021-2025. RMK Ke12. <https://rmke12.epu.gov.my>.
- Kementerian Hal Ehwal Ekonomi. (2018). Pelan Pelaksanaan Dasar Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Kesebelas 2016-2020. Percetakan Nasional Malaysia Berhad.
- Kementerian Perumahan dan Kerajaan Tempatan. (2021, April 16). Status Pewartaan Akta 1522. <https://www.data.gov.my/>
- Mass Rapid Transit Corporation Sdn. Bhd. (2021). Social Impact Assessment (SIA) for 'Project Rapid Transit System Link (RTS Link) Antara Johor Bahru dan Singapura'. Prepared by PEERS Consult (M) Sdn. Bhd.
- Measuring progress towards the Sustainable Development Goals-SDG Tracker. (2015). OurWorld Data. <https://sdg-tracker.org>.
- PLANMalaysia. (2018). Manual Penyediaan Laporan Penilaian Impak Sosial (SIA) Bagi Projek Pembangunan Edisi Ke-2. PLANMalaysia (Jabatan Perancangan Bandar dan Desa).
- PLANMalaysia (Jabatan Perancangan Bandar dan Desa). (2020). Manual Rancangan Tempatan. <https://www.planmalaysia.gov.my/index.php/agensi/penerbitan-planmalaysia/agensi-manual-perancangan/2211-manual-rancangan-tempatan-edisi-2020/file>.
- PLANMalaysia (Jabatan Perancangan Bandar dan Desa). (2021). Rancangan Fizikal Negara Keempat. <https://www.kpkt.gov.my/kpkt/resources/>
- PLANMalaysia @Selangor (Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri Selangor). (2020). Tatacara Pemprosesan Laporan Penilaian Impak Sosial (SIA) Peringkat Negeri Selangor.
- PLANMalaysia. Status Pewartaan Akta A1522. (2021, April 16). <https://www.data.gov.my/data/dataset/5892c104-2911-4f21-84d5-d254a483edff/resource/39a6c3fd-2035-4095-9290-d14733f2f022/download/status-pewartaan-akta-a1522.xlsx>.

Undang-undang Malaysia. Akta Perancangan Bandar dan Desa Act 172 (A1522).
<https://www.planmalaysia.gov.my/index.php>.

Vanclay, F., Esteves, A. M., Aucamp, L., & Franks, D. M. (2015). Social Impact Assessment. Guidance for assessing and managing the social impacts of projects. International Association for Impact Assessment.

Vanclay dan Glasson, J. (2014), "Current Principles of SIA: An International Practice, Acquisition – Impacts on Communities", Sesi Hard Talk MSIA, 28 Oktober 2021, dalam talian.

Rujukan Akta/Seksyen/Perundangan

Perkara 76(4), Perlembagaan Persekutuan.

Subseksyen 20B(1), Akta Perancangan Bandar dan Desa 1976 (Akta 172).

Subseksyen 20B(2), Akta Perancangan Bandar dan Desa 1976 (Akta 172).

Subseksyen 21A(1), Akta Perancangan Bandar dan Desa 1976 (Akta 172).

Perenggan 21A(1) (ea), Akta Perancangan Bandar dan Desa 1976 (Akta 172).

Perenggan 22(2A) (a-c), Akta Perancangan Bandar dan Desa 1976 (Akta 172).

Seksyen 28, Akta Perancangan Bandar dan Desa 1976 (Akta 172).

PPA 02 – Panduan Pelaksanaan Akta (PPA) 172: Permohonan Cadangan Pemajuan Di Bawah Subseksyen 22(2A), Akta 172.

PPA 13 – Panduan Pelaksanaan Akta (PPA) 172: MPFN Permohonan Cadangan Pemajuan Di Bawah Perenggan 22(2A)(c), Akta 172.

PPA 14 - Panduan Pelaksanaan Akta (PPA) 172: Permohonan Cadangan Pemajuan Di Bawah Seksyen 20B, Akta 172.

LP-1 SOALAN-SOALAN LAZIM

A. PENGENALAN TENTANG PENILAIAN IMPAK SOSIAL

1. Apakah yang dimaksudkan dengan impak sosial?

Impak sosial ditakrifkan sebagai kesan ke atas individu, keluarga atau komuniti akibat sesuatu pembangunan yang menjejaskan atau mengubah gaya, kualiti hidup serta kesejahteraan mereka.

2. Apakah yang dimaksudkan dengan Penilaian Impak Sosial (*Social Impact Assessment, SIA*)?

Penilaian impak sosial merupakan satu proses menganalisis, memantau dan mengurus potensi impak sosial yang dijangka berlaku sama ada dari sudut positif atau negatif yang terhasil daripada pelaksanaan sesuatu projek pembangunan.

3. Adakah pelaksanaan SIA tertakluk di bawah sebarang perundangan di Malaysia?

Ya. Pelaksanaan SIA untuk projek pembangunan adalah tertakluk di bawah Akta Perancangan Bandar dan Desa (Pindaan) 2017 [Akta A1522] yang hanya diguna pakai di Semenanjung Malaysia.

4. Siapakah pihak-pihak yang terlibat secara langsung dalam pelaksanaan SIA dan bagaimanakah pelaksanaan SIA ini memberi faedah kepada mereka?

Secara amnya, pihak-pihak berkepentingan yang utama dalam pelaksanaan SIA terdiri daripada penggerak projek, pihak-pihak yang berpotensi mengalami kesan langsung hasil daripada pelaksanaan projek dan agensi Kerajaan. Antara faedah pelaksanaan SIA kepada pihak-pihak berkepentingan tersebut adalah seperti berikut:

➤ **Faedah kepada golongan terjejas**

Pelaksanaan SIA dapat memastikan sebarang pembangunan yang dijalankan tidak mendatangkan kesan yang ketara kepada kehidupan komuniti yang terlibat dan memastikan pandangan orang awam diambil kira dalam perancangan projek.

➤ **Faedah kepada Penggerak Projek**

SIA dapat mengurangkan kos luar jangka dan memberi faedah kelancaran projek apabila masyarakat setempat dilibatkan di peringkat awal perancangan projek.

➤ **Faedah kepada agensi Kerajaan**

Membantu dalam membuat keputusan yang tepat dengan berpandukan kepada penemuan SIA dan pandangan secara holistik dari pihak-pihak berkepentingan.

5. Di peringkat manakah proses SIA sepatutnya dijalankan dalam pelaksanaan sesuatu projek?

Proses SIA sebaik-baiknya bermula sewaktu di peringkat perancangan projek iaitu dalam memilih kesesuaian tapak projek. Proses SIA perlu diteruskan dan dijalankan di sepanjang peringkat projek dengan menilai impak dan mendapatkan pandangan pihak-pihak berkepentingan yang terdiri daripada komuniti sekitar, agensi Kerajaan yang terlibat dan pihak-pihak lain bagi menambah baik reka bentuk dan susun atur projek dan mengurangkan impak sosial kepada tahap yang boleh diterima.

6. Adakah Laporan SIA tertakluk kepada pameran awam?

Laporan SIA tidak tertakluk kepada proses pameran awam buat masa ini.

B. AKTA PERANCANGAN BANDAR & DESA (PINDAAN) 2017 [AKTA A1522]

7. Adakah Akta 172 diterima pakai di Sabah, Sarawak dan Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur, Wilayah Persekutuan Labuan dan Wilayah Persekutuan Putrajaya?

Tidak. Akta 172 hanya berkuat kuasa di negeri-negeri di Semenanjung Malaysia tidak termasuk Sabah, Sarawak dan tiga wilayah yang disebut di atas.

8. Bagaimanakah kedudukan Akta 172 di dalam Perlembagaan Persekutuan?

Berdasarkan Jadual Kesembilan Perlembagaan Persekutuan, Akta 172 terletak dalam Senarai Bersama. Hal ini bermaksud kedua-dua Kerajaan Persekutuan dan Kerajaan Negeri mempunyai bidang kuasa dalam menggubal Akta tersebut.

9. Adakah semua negeri di Semenanjung Malaysia menerima pakai Akta A1522?

Tidak. Sehingga kini (MAC 2023), sebanyak **sembilan buah negeri** telah menerima pakai Akta A1522. Negeri-negeri tersebut adalah Perlis, Kedah, Pulau Pinang, Perak, Selangor, Negeri Sembilan, Melaka, Pahang dan Terengganu. Manakala, negeri Johor dan Kelantan **belum lagi menerima pakai Akta A1522**. Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur dan Wilayah Persekutuan Putrajaya mengguna pakai undang-undang perancangan tersendiri.

C. PERANAN DAN TANGGUNGJAWAB PLANMalaysia

10. Bahagian/Unit manakah yang bertanggungjawab mengawal selia pelaksanaan SIA?

Tanggungjawab mengawal selia pelaksanaan SIA terletak di bawah Bahagian Penyelidikan dan Pembangunan (BPP) PLANMalaysia.

11. Apakah peranan PLANMalaysia terhadap pelaksanaan SIA?

Antara peranan dan tanggungjawab PLANMalaysia adalah seperti berikut:

- Mengawal selia pelaksanaan SIA mengikut peruntukan undang-undang di bawah Akta 172;
- Menyediakan Panduan Pelaksanaan SIA;
- Menerima permohonan kelulusan Laporan SIA dan mengurussetiakan Mesyuarat Panel Penilai SIA;
- Mengawal selia skim pendaftaran Perunding;
- Memberi khidmat nasihat serta rundingan kepada mana-mana pihak berkaitan pelbagai aspek pelaksanaan SIA.

D. JENIS-JENIS PROJEK YANG TERTAKLUK KEPADA KEPERLUAN SIA

12. Apakah projek-projek pembangunan yang memerlukan penyediaan Laporan SIA?

Panduan Pelaksanaan SIA menyenaraikan projek-projek pembangunan yang memerlukan penyediaan Laporan SIA mengikut dua kategori iaitu Kategori A dan Kategori B. Perincian lanjut terhadap jenis-jenis dan ciri-ciri pembangunan di bawah Kategori A dan Kategori B boleh dirujuk di dalam Panduan Pelaksanaan SIA (sila rujuk Bab 2 – Jenis Pembangunan yang Tertakluk Kepada SIA).

13. Apakah perbezaan SIA Kategori A dan SIA Kategori B?

Kategori A	Kategori B
Projek-projek pembangunan perlu dibentang ke MPFN.	Projek-projek pembangunan tidak perlu dibentang ke MPFN.
Laporan SIA perlu dikemukakan kepada PLANMalaysia untuk penilaian.	Laporan SIA perlu dikemukakan kepada PLANMalaysia Negeri untuk penilaian.

14. Bagaimanakah sekiranya satu projek pembangunan itu jatuh di bawah dua Kategori SIA iaitu Kategori A dan Kategori B?

Sekiranya projek pembangunan itu jatuh di bawah kedua-dua Kategori A dan Kategori B, maka projek itu secara automatik jatuh di bawah Kategori A dan Laporan SIA perlu dikemukakan kepada PLANMalaysia untuk proses kelulusan.

E. PROSES PENILAIAN LAPORAN SIA

15. Berapakah tempoh masa keseluruhan penilaian Laporan SIA bagi Kategori A dan Kategori B?

Tempoh masa proses penilaian bagi SIA Kategori A adalah 60 hari bekerja dan SIA Kategori B adalah 30 hari bekerja.

16. Berapakah tempoh sah surat kelulusan Laporan SIA?

Tempoh sah surat kelulusan Laporan SIA adalah selama 2 tahun bermula dari tarikh surat kelulusan itu diterima.

17. Sekiranya pembinaan projek masih belum bermula meskipun tarikh kelulusan Laporan SIA telah luput, adakah penggerak projek boleh memohon pelanjutan terhadap kelulusan Laporan SIA?

Pelanjutan kelulusan Laporan SIA boleh dipohon oleh penggerak projek dengan mengemukakan permohonan bertulis menjelaskan butiran serta justifikasi permohonan kepada PLANMalaysia atau PLANMalaysia Negeri. Permohonan bertulis perlu dikemukakan sekurang-kurangnya tiga bulan sebelum tarikh luput kelulusan Laporan SIA.

18. Apakah kesilapan asas yang perlu diberi perhatian oleh perunding dalam proses kajian dan penyediaan Laporan SIA?

- Pihak terjejas secara langsung tertinggal dari senarai responden atau mempunyai jumlah responden sedikit serta tidak diberikan keutamaan yang sewajarnya di dalam nisbah pengiraan keketaraan impak.
- Tidak membuat analisis secara berasingan antara ZOI primer dan ZOI sekunder dalam pengiraan skor keterukan, kebarangkalian dan keketaraan.
- Pembolehkan dalam soalan kaji selidik tidak tepat untuk menunjukkan aspek yang ingin dikaji.
- Tidak membuat perbincangan awal dengan agensi berkaitan untuk mendapatkan maklumat tepat berkaitan skop tugas agensi tersebut serta isu sosial semasa yang dihadapi.
- Cadangan langkah mitigasi yang tidak jelas proses pelaksanaannya dan tidak selari dengan impak yang disenaraikan.

- Pelan mitigasi tidak diperincikan mengikut fasa bagi pembangunan berfasa.
- KPI dalam SIMP yang tidak boleh diukur dan kurang jelas.
- Tidak memperincikan dengan jelas peranan dan fungsi organisasi dalaman penggerak projek yang bertanggungjawab dalam pelaksanaan dan pemantauan SIMP.

F. ORANG BERKELAYAKAN MENGEMUKAKAN LAPORAN SIA

19. Siapakah orang yang berkeelayakan mengemukakan Laporan SIA?

Buat masa ini, orang yang berkeelayakan (Perunding) mengemukakan Laporan SIA adalah dalam kalangan ahli-ahli yang berdaftar dengan *Malaysian Association of Social Impact Assessment* (MSIA) dan/atau Lembaga Perancang Bandar Malaysia (LPBM).

Sila rujuk laman sesawang MSIA (<https://msiamy.org/members>) dan LPBM (<https://www.lpbm.gov.my/www/>) bagi mendapatkan senarai ahli yang berdaftar dengan MSIA dan LPBM.

LP-2 FORMAT KANDUNGAN LAPORAN SIA

Cadangan Isi Kandungan Laporan SIA

Isi kandungan Laporan SIA perlu mengikut aturan berikut:

- Deklarasi Penggerak Projek.
- Deklarasi Perunding.
- Ringkasan Eksekutif dalam Dwi-bahasa.
- Bab 1 : Pengenalan.
- Bab 2 : Penyataan Keperluan Projek.
- Bab 3 : Maklumat Projek.
- Bab 4 : Pembidangan.
- Bab 5 : Sosio-ekonomi, Demografi dan Guna tanah.
- Bab 6 : Penglibatan Awam.
- Bab 7 : Potensi Impak Sosial dan Langkah-Langkah Mitigasi.
- Bab 8 : Pelan Pengurusan Impak Sosial.
- Bab 9 : Kesimpulan.
- Rujukan.
- Lampiran.

BAB 1 – PENGENALAN

Bab 1 perlu mengandungi maklumat seperti yang berikut:

- Nama projek serta penerangan ringkas berkaitan projek (lokasi, saiz);
- Maklumat asas tentang penggerak projek (Contoh: Nama orang yang boleh dihubungi, alamat, no. telefon dan alamat e-mel);
- Maklumat asas perunding (Nama syarikat, nama individu yang boleh dihubungi, alamat, no. telefon dan alamat e-mel); dan
- Nyatakan kategori SIA bagi projek ini dan kaitan dengan konteks perundangan Akta 172 sama ada ia tertakluk di bawah seksyen 20B atau subseksyen 22(2A).

BAB 2 – KENYATAAN KEPERLUAN PROJEK (*STATEMENT OF NEED*)

Bab 2 perlu mengandungi maklumat seperti yang berikut:

- Pernyataan keperluan projek (*Statement of Need*);
- Nyatakan kenapa projek berkenaan adalah penting untuk masyarakat dan negara/negeri; dan
- Nyatakan dengan jelas bagaimana pelaksanaan projek adalah selari dengan dan mendokong dasar antarabangsa, negara, wilayah, negeri dan tempatan. Rujukan perlu dibuat dengan dasar-dasar utama seperti *Sustainable Development Goals*, Rancangan Fizikal Negara, Pelan Wilayah atau Koridor, Rancangan Struktur Negara dan Rancangan Tempatan Daerah.

BAB 3 –MAKLUMAT PROJEK

Bab 3 perlu mengandungi maklumat seperti yang berikut:

- Opsyen projek. Nyatakan dengan jelas bagaimana proses penilaian opsyen-opsyen projek dan pemilihan opsyen projek yang optimum dijalankan. Nyatakan juga kriteria-kriteria yang diambil kira dalam menentukan opsyen projek yang optimum. Contoh aspek yang diambil kira dalam perancangan projek adalah seperti aspek kejuruteraan dan reka bentuk, sosial, alam sekitar, geoteknikal, ekonomi dan trafik;
- Keterangan terperinci berkenaan projek yang dicadangkan termasuk asas perancangan, pelan susun atur, komponen projek, dsbnya;
- Penerangan tentang komponen-komponen projek dan aktiviti-aktiviti utama di sepanjang peringkat projek iaitu di peringkat pra-pembinaan, pembinaan dan operasi;
- Kaedah pembinaan. Nyatakan kaedah-kaedah pembinaan yang diguna pakai dalam projek; dan
- Garis masa pelaksanaan projek.

BAB 4 – PEMBIDANGAN (SCOPING)

Bab 4 perlu mengandungi penjelasan tentang proses pembidangan:

- Kenal pasti impak awalan. Nyatakan kaedah-kaedah yang telah diguna pakai dalam menentukan impak awalan. Jelaskan impak-impak awalan yang telah dikenal pasti dalam pelaksanaan projek pada peringkat-peringkat projek;
- Kenal pasti Zon Pengaruh. Jelaskan tentang asas yang diguna pakai dalam menentukan Zon Pengaruh. Sertakan rajah yang jelas bagi menunjukkan bentuk ZOI tersebut;
- Kenal pasti pihak-pihak berkepentingan. Jelaskan tentang pihak-pihak berkepentingan yang telah dikenal pasti; dan
- Kenal pasti kaedah penglibatan awam. Nyatakan kaedah-kaedah penglibatan awam yang diguna pakai bagi kajian SIA dan terangkan tentang teknik atau metodologi persampelan kaji selidik, teknik FGD dan temu bual sekiranya berkaitan.

BAB 5 – SOSIO-EKONOMI, DEMOGRAFI DAN GUNA TANAH

Bab 5 perlu mengandungi maklumat seperti yang berikut:

- Huraian tentang lokaliti sosial di sekitar tapak projek. Perlu disertakan rajah yang jelas menunjukkan lokasi serta sempadan tapak projek dan kawasan-kawasan di sekeliling tapak projek;
- Maklumat berkaitan jumlah penduduk atau isi rumah, komposisi kaum, kumpulan umur, latar belakang pendidikan, jenis pekerjaan dan taraf ekonomi (miskin tegar, B40, M40 atau T20);

- Analisis guna tanah juga perlu diperjelaskan dengan maklumat seperti komposisi atau peratusan guna tanah sedia ada dan masa hadapan;
- Pembangunan komited di sekitar tapak projek. Sertakan gambar rajah yang jelas bagi menggambarkan guna tanah di dalam kawasan Zon Pengaruh; dan
- Kawasan sensitif sosial.

BAB 6 –PENGLIBATAN AWAM

Bab 6 perlu mengandungi maklumat seperti yang berikut:

- Dapatan hasil analisis yang dijalankan terhadap data yang diperoleh daripada sesi-sesi penglibatan awam sama ada kaji selidik, FGD, temu bual atau bengkel; dan
- Rumusan dari sesi penglibatan awam yang menyatakan input-input utama serta kerisauan utama dari pihak berkepentingan.

BAB 7 – POTENSI IMPAK SOSIAL DAN LANGKAH-LANGKAH MITIGASI

Bab 7 perlu mengandungi maklumat seperti yang berikut:

- Kaedah jangkakan impak yang diguna pakai;
- Penerangan mengenai potensi impak-impak sosial sewaktu di peringkat pra-pembinaan, pembinaan dan operasi. Impak-impak perlu dikaitkan kepada penerima impak dan lokasi secara spesifik;
- Penerangan berkenaan serta penilaian keketaraan impak; dan
- Langkah-langkah mitigasi yang praktikal dan relevan bagi setiap impak yang dikenal pasti perlu diperincikan.

BAB 8 – PELAN PENGURUSAN IMPAK SOSIAL

Bab 8 perlu mengandungi maklumat seperti yang berikut:

- Organisasi pelaksanaan;
- Mekanisme pelaksanaan;
- Rangka kerja pemantauan;
- Sistem pengurusan rungutan;
- Pelan tindakan kecemasan; dan
- Rangka kerja pelaporan dan audit (jika ada).

BAB 9 – KESIMPULAN

Bab 9 harus merumuskan dan membuat kesimpulan yang padat berkenaan Penilaian Impak Sosial (SIA) yang telah dijalankan untuk cadangan projek pembangunan.

LAMPIRAN

Lampiran boleh mengandungi maklumat atau rujukan yang menyokong/*complement* laporan utama atau mengandungi maklumat-maklumat teknikal. Antara lain, lampiran kepada Laporan SIA boleh terdiri dari:

- Borang soal selidik yang telah diguna pakai;
- Nota/minit mesyuarat dari sesi FGD atau bengkel atau forum awam; dan
- Surat-surat kelulusan/komen agensi.

LP-3 SENARAI PERUNDANGAN DAN DASAR DALAM PELAKSANAAN PROJEK PEMBANGUNAN

No.	Agensi	Perundangan	Nama Lain
1.	Jabatan Kerajaan Tempatan	Akta Kerajaan Tempatan 1976	Akta 171
2.	PLANMalaysia	Akta Perancangan Bandar dan Desa 1976	Akta 172
3.	Jabatan Ketua Pengarah Tanah dan Galian	Kanun Tanah Negara 2020	Akta 828
4.	Jabatan Kerajaan Tempatan	Akta Jalan, Parit dan Bangunan 1974	Akta 133
5.	Jabatan Alam Sekitar	Akta Kualiti Alam Sekeliling 1974	Akta 127
6.	Kementerian Kerja Raya	Akta Jalan Persekutuan 1959	Akta 376
7.	Jabatan Pengairan dan Saliran	Akta Kerja-Kerja Saliran 1954 (Disemak – 1988)	Akta 354
8.	Perbadanan Pengurusan Sisa Pepejal Dan Pembersihan Awam	Akta Pengurusan Sisa Pepejal dan Pembersihan Awam 2007	Akta 672
9.	Suruhanjaya Perkhidmatan Air Negara	Akta Industri Perkhidmatan Air 2006	Akta 655
10.	Suruhanjaya Tenaga	Akta Bekalan Elektrik 1990	Akta 447
11.	Suruhanjaya Komunikasi dan Multimedia Malaysia	Akta Komunikasi dan Multimedia 1998	Akta 588
12.	Jabatan Bomba dan Penyelamat Malaysia	Akta Perkhidmatan Bomba 1988	Akta 341
13.	Kementerian Pengangkutan Malaysia	Akta Pengangkutan Jalan 1987	Akta 333
14.	Lembaga Lebuhraya Malaysia	Akta Lembaga Lebuhraya Malaysia (Perbadanan) 1980	Akta 231

No.	Agensi	Perundangan	Nama Lain
15.	Jabatan Ketua Pengarah Tanah dan Galian	Akta Pengambilan Tanah 1960	Akta 486
16.	Jabatan Warisan Negara	Akta Warisan Kebangsaan 2005	Akta 645
17.	Jabatan Mineral dan Geosains	Akta Pembangunan Mineral 1994	Akta 525
18.	Jabatan Mineral dan Geosains	Akta Penyiasatan Kaji Bumi 1974	Akta 129
19.	Jabatan Ketua Pengarah Tanah dan Galian	Akta Hakmilik Strata 1985	Akta 318
20.	Jabatan Pesuruhjaya Bangunan	Akta Pengurusan Strata 2013	Akta 757
21.	Jabatan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan	Akta Kilang dan Jentera 1967	Akta 139
22.	Jabatan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan	Akta Keselamatan dan Kesihatan Pekerja 1994	Akta 154
23.	Jabatan Perumahan Negara	Akta Pemajuan Perumahan (Kawalan dan Pelesenan) 1966 (Di semak - 1973)	Akta 118
24.	Kementerian Pengangkutan Malaysia	Dasar Pengangkutan Negara 2019 – 2030	Tiada
25.	Kementerian Kerja Raya	Pelan Pembangunan Rangkaian Jalan Raya 2030	Tiada
26.	Kementerian Pembangunan Kerajaan Tempatan	Rancangan Fizikal Negara (RFN)	Tiada
27.	PLANMalaysia Negeri	Rancangan Struktur Negeri (RSN)	Tiada
28.	Pihak Berkuasa Tempatan	Rancangan Tempatan Daerah (RTD)	Tiada

Sumber: Manual OSC 3.0, Proses & Prosedur Cadangan Pemajuan Serta Pelaksanaan Pusat Setempat (OSC), KPKT, Edisi Pertama, 2019

LP-4

PENGGUNAAN SENARAI SEMAK DALAM PROSES PEMBIDANGAN

PENGENALAN

Senarai semak merupakan satu kaedah yang mudah dan popular untuk mengenal pasti impak awalan. Senarai semak terdiri dari berbagai jenis dan boleh diubahsuai bergantung kepada ciri projek serta keadaan sosio-ekonomi semasa.

Dua senarai semak yang sering digunakan di Malaysia untuk tujuan mengenal pasti impak awalan adalah (i) senarai semak impak sosial dan (ii) senarai semak proses perubahan sosial. Senarai semak ini menyenaraikan semua jenis impak dan perubahan sosial yang mungkin timbul dalam sesuatu projek pembangunan. Impak-impak tersebut boleh dialami di pelbagai peringkat iaitu individu, keluarga, atau komuniti dan juga semasa fasa pembangunan projek dari peringkat perancangan, pembinaan dan operasi.

1. SENARAI SEMAK IMPAK SOSIAL

Setiap projek pembangunan mempunyai kemungkinan impak sosial dan impak-impak ini berbeza dan tertakluk kepada konteks sosial setempat yang juga berbeza-beza. Senarai pemboleh ubah ini perlu dilihat dari kedua-dua aspek iaitu impak negatif dan positif. Ianya juga menggambarkan impak yang sebenarnya dialami oleh manusia sama ada dalam bentuk nyata atau pandangan dan persepsi. Impak-impak tersebut boleh dialami di pelbagai peringkat iaitu individu, keluarga, atau komuniti. Pemboleh ubah impak-impak sosial mengikut tema yang perlu diambil kira di dalam peringkat pembedangan.

Pemboleh ubah Kesihatan dan Kesejahteraan Sosial

Ini merujuk kepada perubahan dari segi jumlah, kepadatan, taburan dan komposisi komuniti. Perubahan yang berlaku akan mempengaruhi kesejahteraan sosial setempat dan modal insan.

Pemboleh ubah Impak Sosial	Deskripsi
Kehilangan modal insan	Berlaku hasil daripada proses perpindahan/migrasi keluar golongan bekerja yang boleh menjejaskan kelangsungan hidup komuniti dalam sesebuah kawasan.
Stigma	Perasaan/pandangan dan persepsi dikecualikan atau dipinggirkan.
Perasaan/pandangan dan persepsi terhadap projek pembangunan	Perasaan semasa projek pembangunan sedang beroperasi (kegusaran atau ketakutan disebabkan gangguan dari projek) atau selepas projek pembangunan tamat (ketidakpuasan hati jika penggerak projek gagal menunaikan faedah yang telah dijanjikan).

Pemboleh ubah Ekonomi dan Kesejahteraan Material

Impak ini merujuk kepada tahap ekonomi, kesenangan dan kemakmuran individu dan masyarakat secara keseluruhan.

Pemboleh ubah Impak Sosial	Deskripsi
Taraf hidup	Tahap kesenangan material dan meliputi aspek kos sara hidup.
Kemakmuran ekonomi dan daya tahan	Tahap kemakmuran ekonomi dan kepelbagaian peluang-peluang ekonomi.
Pendapatan	Sama ada secara tunai mahupun pendapatan sampingan.
Pekerjaan	Pekerjaan komuniti setempat, tahap pengangguran, opsyen-opsyen pekerjaan dan status pekerjaan tersebut.
Kebergantungan ekonomi	Sejauh mana individu atau isi rumah mempunyai kawalan ke atas aktiviti ekonomi.
Nilai hartanah	Kestabilan nilai hartanah sedia ada.

Impak terhadap Individu, Keluarga dan Masyarakat

Ia merujuk kepada faktor-faktor yang mempengaruhi kehidupan seharian individu atau keluarga seperti perubahan yang berlaku kepada struktur keluarga dan hubungan sosial.

Pemboleh ubah Impak Sosial	Deskripsi
Jaringan sosial	Tahap hubungan dan saling kebergantungan antara ahli isi rumah atau komuniti setempat.
Identiti masyarakat dan hubung kaitnya	Semangat kekitaan, kebanggaan dan sayang terhadap kawasan tempat tinggal atau komuniti sekitar.
Perpaduan masyarakat	Sejauh mana projek pembangunan menggugat perpaduan masyarakat setempat (sebenar atau pandangan dan persepsi).
Keselamatan dan pendedahan kepada risiko bahaya	Isu keselamatan atau risiko yang berpunca daripada projek pembangunan (semasa pembangunan/selepas pembangunan) (sebenar atau pandangan dan persepsi).
Jenayah dan keganasan	Isu jenayah dan keganasan yang berpunca daripada projek pembangunan (semasa pembangunan/selepas pembangunan) (sebenar atau pandangan dan persepsi).

Infrastruktur Komuniti

Aspek ini merujuk kepada perubahan corak guna tanah dan infrastruktur, ketersediaan kemudahan perumahan, perkhidmatan komuniti dan kemudahan perlindungan.

Pemboleh ubah Impak Sosial	Deskripsi
Wujud kemudahan perumahan	Kemudahan yang paling utama. Penting terutama bagi golongan berpendapatan rendah.
Kualiti fizikal tempat tinggal	Mutu struktur, keselamatan dan keselesaan.
Kualiti persekitaran hidup	Menjurus kepada keadaan persekitaran kediaman (bising, bau, habuk dan lain-lain) (sebenar atau persepsi).
Kualiti sosial tempat tinggal	Tahap masyarakat berasa bahawa tempat tinggal mereka adalah 'rumah' sebenarnya.
Kemudahan riadah dan rekreasi	Impak kemudahan daripada projek pembangunan atau kesediaan kemudahan yang selesa, mencukupi bagi sesebuah komuniti.
Nilai ameniti alam sekitar	Sumber yang tidak boleh dinilai secara <i>tangible</i> .
Infrastruktur fizikal dan sosial yang mencukupi dan mudah diakses	Sumber bekalan air, elektrik, pembentungan dan lain-lain. Penyediaan kemudahan/perkhidmatan sosial seperti pendidikan, kesihatan, keselamatan, perkhidmatan kemasyarakatan, perpustakaan dan lain-lain.

Impak Institusi, Perundangan, Politik dan Ekuiti

Impak kepada institusi khususnya dalam aspek kapasiti organisasi, pihak berkuasa dan institusi untuk menghadapi beban kerja yang terhasil dari projek pembangunan.

Pemboleh ubah Impak Sosial	Deskripsi
Kapasiti agensi Kerajaan	Sumber tenaga kerja untuk mengendalikan beban kerja tambahan yang terhasil dari projek pembangunan.
Hak undang-undang, <i>tenure</i>	Komuniti mempunyai pengetahuan yang jelas tentang hak yang sepatutnya diperoleh.
Penglibatan di dalam proses membuat keputusan	Agensi/pihak yang terlibat dalam memastikan keputusan dibuat secara telus.
Impak ekuiti	Melibatkan keadilan dan kesaksamaan di dalam pengagihan apa-apa impak yang terhasil dari projek pembangunan kepada masyarakat.

2. SENARAI SEMAK PROSES PERUBAHAN SOSIAL

Proses perubahan sosial adalah bergantung kepada projek pembangunan yang dilakukan. Selain itu, ianya juga selaras dengan peredaran masa dan keadaan pentadbiran setempat.

Proses Demografi Proses ini melibatkan pergerakan dan/atau perubahan komposisi penduduk dalam sesebuah kawasan impak daripada projek pembangunan.	
Pemboleh ubah Perubahan Sosial	Deskripsi
a) Penempatan semula	Berfungsi sebagai kawasan untuk menempatkan semula komuniti yang terjejas dan merupakan sebahagian daripada pampasan yang diterima.
b) Displacement	Penduduk yang kehilangan tanah atau tempat tinggal. Lazimnya, komuniti ini ialah golongan yang tidak menerima pampasan daripada projek pembangunan tersebut.

Proses Ekonomi Proses ini merangkumi segala aktiviti ekonomi yang melibatkan sesebuah kawasan, sama ada ekonomi makro atau ekonomi setempat.	
Pemboleh ubah Perubahan Sosial	Deskripsi
a) Peluang pekerjaan	Perubahan peluang-peluang pekerjaan dalam sesebuah komuniti/kawasan.
b) Perubahan kepelbagaian ekonomi dan aktiviti	Perubahan yang berlaku kepada aktiviti ekonomi daripada satu jenis pengeluaran kepada yang lain. Di peringkat makro, ini boleh melibatkan perubahan dari sektor pertanian kepada sektor perindustrian. Manakala di peringkat mikro, ini boleh melibatkan perubahan contohnya dari pertanian untuk menyara hidup sendiri kepada pertanian komersial.
c) Kemiskinan	Proses perubahan taraf hidup secara mendadak yang menjurus ke arah kemiskinan dalam sesebuah komuniti impak daripada pembangunan.
d) Inflasi	Proses peningkatan harga di mana ianya boleh berlaku di peringkat nasional disebabkan faktor-faktor makro-ekonomi, atau boleh berlaku di peringkat tempatan di mana kuasa membeli masyarakat menurun.

Proses Ekonomi

Proses ini merangkumi segala aktiviti ekonomi yang melibatkan sesebuah kawasan, sama ada ekonomi makro atau ekonomi setempat.

Pemboleh ubah Perubahan Sosial	Deskripsi
e) Penumpuan aktiviti ekonomi	lanya terjadi akibat daripada penumpuan satu industri sahaja atau terhad, kepada satu kawasan sahaja. Kepelbagaian ekonomi adalah penting bagi mengelakkan kebergantungan masyarakat yang tinggi terhadap tahap prestasi industri tertumpu tersebut.
f) Globalisasi ekonomi	Ini melibatkan perubahan fokus dari pengeluaran dan pemasaran di peringkat tempatan kepada peringkat pasaran antarabangsa.

Proses Geografi

Proses ini melibatkan corak spatial dan guna tanah yang memberi kesan kepada sesebuah komuniti.

Pemboleh ubah Perubahan Sosial	Deskripsi
a) Perubahan guna tanah	Ini melibatkan perubahan yang berlaku kepada guna tanah, intensiti penggunaan tanah tersebut serta jenis dan corak kegunaan tanah dan sama ada terdapat tanah yang tidak digunakan secara optimum.
b) Rebakan bandar	Disebabkan oleh rebakan kawasan bandar ke pinggir bandar dan melibatkan perubahan guna tanah.
c) Urbanisasi	Proses yang melibatkan migrasi luar bandar ke bandar dan proses perubahan bandar-bandar kecil menjadi bandar yang berkepadatan tinggi.
d) Perubahan kemudahan pengangkutan dan aksesibiliti luar bandar	Peningkatan kemudahan pengangkutan dan aksesibiliti memberi impak kepada demografi sesebuah kawasan.
e) Pemisahan masyarakat disebabkan pembangunan fizikal	Perpecahan atau perpisahan sesebuah komuniti kesan daripada pembinaan projek infrastruktur seperti lebuhraya, laluan kereta api, laluan rentis, perparitan dan pengairan.

Proses Sosio-budaya
 Proses yang memberi kesan kepada budaya sesebuah komuniti.

Pemboleh ubah Perubahan Sosial	Deskripsi
a) Perbezaan budaya	Perbezaan di antara kumpulan/bangsa dalam sebuah komuniti yang bersandarkan nilai budaya, tradisi, adat, ritual dan bahasa.
a) Perpecahan sosial	Perpecahan rangkaian sosial dan budaya sedia ada akibat kemasukan orang luar/asing dan pemindahan keluar masyarakat asal.
a) Segregasi (Pengasingan)	Proses yang mewujudkan perbezaan budaya di dalam sesuatu masyarakat.

Proses Kebebasan dan Pemerksaan
 Merupakan proses yang paling utama kerana ianya melibatkan penglibatan komuniti secara jelas dan terang, dalam menyampaikan suara komuniti dan proses membuat keputusan.

Pemboleh ubah Perubahan Sosial	Deskripsi
a) Keterpinggiran dan ketidakrangkuman (<i>marginalisation and exclusion</i>)	Proses di mana kumpulan-kumpulan dalam masyarakat dinafikan akses kepada kemudahan/perkhidmatan atau untuk dilibatkan bersama.
a) Pembangunan kapasiti (<i>capacity building</i>)	Peningkatan pengetahuan, kapasiti rangkaian (<i>networking capacity</i>) dan mempertingkatkan asas kemahiran di kalangan penduduk tempatan.

Senarai semak ini harus diubah suai mengikut ciri ciri projek serta keadaan sosio-ekonomi di kawasan projek.

3. PENGGUNAAN SENARAI SEMAK BERSAMA MATRIKS PEMBIDANGAN

Senarai semak impak awalan boleh digunakan dalam pelbagai bentuk matriks pembedangan untuk mengaitkan jenis-jenis pemboleh ubah impak sosial dengan (i) penerima impak; (ii) kawasan fizikal/zon pengaruh; dan (iii) fasa projek. Tiada satu bentuk matriks yang akan memenuhi keperluan setiap projek – maka penggerak projek dan perunding digalakkan mencuba beberapa kombinasi untuk menentukan matriks yang paling sesuai untuk projek berkenaan.

Contoh Matriks Pemboleh ubah Impak Sosial Mengikut Zon Impak

Pemboleh ubah Impak Sosial	Penerima Impak			
	ZOI Primer Utara	ZOI Primer Selatan	ZOI Sekunder Utara	ZOI Sekunder Selatan
Pemboleh ubah Kesihatan dan Kesejahteraan Sosial				
Kehilangan modal insan				
Stigma				
Pandangan dan persepsi terhadap projek pembangunan				
Pemboleh ubah Ekonomi dan Kesejahteraan Material				
Taraf hidup				
Kemakmuran ekonomi				
Pendapatan				
Pekerjaan				
Kebergantungan ekonomi.				
Nilai hartanah				

Contoh Matriks Pemboleh ubah Perubahan Sosial Mengikut Fasa Projek

Pemboleh ubah Impak Sosial	Penerima Impak			
	Perancangan	Pembinaan	Operasi	Terbengkalai
Proses Ekonomi				
Peluang pekerjaan				
Perubahan aktiviti ekonomi				
Kemiskinan				
Inflasi				
Penumpuan aktiviti ekonomi				
Globalisasi ekonomi				
Proses Geografi				
Taraf hidup				
Kemakmuran ekonomi				
Pendapatan				
Pekerjaan				
Kebergantungan ekonomi				
Nilai hartanah				

LP-5 KAWASAN SENSITIF SOSIAL

Sesuatu projek pembangunan yang terletak di dalam atau berdekatan dengan kawasan sensitif sosial boleh mencetus sensitiviti dan mendatangkan konflik kepada sesebuah masyarakat yang tinggal atau mempunyai hubungan serta kepentingan terhadap kawasan tersebut. Contoh kawasan-kawasan sensitif sosial adalah seperti berikut:

- Kawasan, bangunan atau tapak yang mempunyai unsur keagamaan di mana ia berfungsi sebagai rumah ibadat dan tempat menjalankan aktiviti sosial dan menyambut perayaan sesuatu kaum serta sebagai tanah perkuburan (Contoh: Rumah ibadat agama Islam dan Rumah Ibadat Bukan Islam (RIBI) seperti kuil dan Gurdwara, Wat Siam dan Kemboja serta tapak perkuburan semua jenis agama);
- Kawasan penempatan Orang Asli termasuk tanah rizab atau tanah adat, kawasan rayau, tanah pertanian dan perkuburan masyarakat Orang Asli;
- Krematorium (fasiliti pembakaran mayat) dan kolumbarium (fasiliti simpanan abu mayat);
- Kampung tradisi yang diiktiraf oleh Kerajaan negeri; Penempatan kelompok masyarakat bukan warganegara seperti masyarakat Siam dan Kemboja yang telah lama menetap di sesuatu kawasan dan keterampilan ciri-ciri budaya dan keagamaan yang masih utuh dalam kalangan masyarakat tersebut;
- Kawasan, bangunan atau tapak warisan yang mempunyai nilai sejarah yang diiktiraf oleh badan atau organisasi tertentu di mana ianya melambangkan pertautan identiti masyarakat setempat. Contoh: Tapak Arkeologi Lembah Lenggong.
- Kawasan kemudahan awam yang utama dari sudut kesihatan, pendidikan dan rekreasi di mana ia memberi manfaat yang besar bukan sahaja kepada komuniti setempat malah dalam lingkungan capaian yang luas seperti hospital, institusi pendidikan dan taman- taman awam.

LP-6

SENARAI SEMAK LAPORAN PENILAIAN IMPAK SOSIAL

1. Senarai semak ini hendaklah digunakan oleh perunding dalam menilai Laporan SIA yang disediakan merujuk kepada bab penulisan yang dicadangkan dalam **Panduan Pelaksanaan Sosial Impak Analisis (PPSIA)**.
2. Semua maklumat yang dikongsikan dan dinilai dalam senarai semak ini mestilah tepat dan berdasarkan isu kritikal projek dan skor yang dicadangkan.
3. Penggerak projek dan perunding adalah bertanggungjawab sepenuhnya ke atas maklumat yang diberikan/dinyatakan dalam senarai semak ini.

Tandakan kategori Laporan SIA yang berkenaan:

Kategori A   Kategori B

Bab / Tajuk

Bab 1: Pengenalan

a. Maklumat Projek:

i. Nama Projek:

---

ii. Penerangan ringkas projek (spt. lokasi, saiz);

Tandakan betul
 ( )
 jika berkenaan

Muka surat
 Tuliskan muka
 surat maklumat
 berkenaan

b. Maklumat asas penggerak projek:

i. Syarikat Penggerak Projek:

---

ii. Pendaftaran Syarikat: _____

iii. Alamat:

---

iv. Nombor telefon: _____

v. Emel: _____

vi. Individu yang bertanggungjawab (*person-in-charge*):

Nama: _____

Nombor telefon: _____

Emel: _____

c. Maklumat asas Perunding:

i. Syarikat Perunding:

_____

_____

ii. Pendaftaran Syarikat (jika berkenaan): _____

iii. Alamat:

_____

_____

_____

iv. Nombor telefon: _____

v. Emel: _____

vi. Individu yang bertanggungjawab (*person-in-charge*):

Nama: _____

Nombor telefon: _____

Emel: _____

Bab / Tajuk	Tandakan betul ( ) pada tajuk yang telah diperincikan	Tuliskan Muka Surat tajuk yang telah diperincikan
<p>Bab 2: Kenyataan Keperluan Projek (Statement of Need)</p> <p>a. Pernyataan keperluan projek;</p> <p>b. Kepentingan projek kepada masyarakat, negeri/negara; dan</p> <p>c. Menyeneraikan pelan pembangunan / polisi / dasar antarabangsa / negara / wilayah / negeri / tempatan yang menyokong projek pembangunan (cth. Sustainable Development Goals, Rancangan Fizikal Negara, Pelan Wilayah atau Koridor, Rancangan Struktur atau Rancangan Tempatan).</p>	<p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p>	<p>Muka surat</p> <p>Muka surat</p> <p>Muka surat</p>
<p>Bab 3: Maklumat Projek</p> <p>a. Pilihan (opsyen) projek:</p> <p>i. Huraian proses penilaian & pemilihan opsyen projek yang optimum;</p> <p>ii. Kriteria penilaian dalam perancangan (cth: aspek kejuruteraan dan reka bentuk, sosial, alam sekitar, geoteknikal, ekonomi, trafik dll).</p> <p>b. Perincian projek (termasuk asas perancangan, pelan susun atur, komponen projek dll);</p> <p>c. Huraian komponen projek dan aktiviti utama sepanjang peringkat projek:</p> <p>i. Pra-pembinaan;</p> <p>ii. Pembinaan; dan</p> <p>iii. Operasi.</p> <p>d. Huraian kaedah pembinaan;</p> <p>e. Garis masa pelaksanaan projek.</p>	<p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p> <p>☐</p>	<p>Muka surat</p> <p>Muka surat</p> <p>Muka surat</p> <p>Muka surat</p> <p>Muka surat</p> <p>Muka surat</p> <p>Muka surat</p> <p>Muka surat</p> <p>Muka surat</p>

Bab / Tajuk	Tandakan betul ( ) pada tajuk yang telah diperincikan	Tuliskan Muka Surat tajuk yang telah diperincikan
<p>Bab 4: Pembidangan (<i>Scoping</i>)</p> <p>a. Kenal pasti impak awalan dan kaedah yang diguna pakai bagi setiap fasa projek pembangunan:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Pra-pembinaan; ☐ ii. Pembinaan; dan ☐ iii. Operasi. ☐ <p>b. Kenal pasti Zon Pengaruh:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Asas/ justifikasi jarak Zon Pengaruh; dan ☐ ii. Rajah bentuk Zon Pengaruh ☐ <p>c. Kenal pasti dan huraian mengenai pihak-pihak berkepentingan; ☐</p> <p>d. Kenal pasti kaedah penglibatan awam:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Kaedah penglibatan awam; dan ☐ ii. Teknik / metodologi persampelan ☐ 		<p>Muka surat Muka surat Muka surat</p> <p>Muka surat Muka surat</p> <p>Muka surat</p> <p>Muka surat Muka surat</p>
<p>Bab 5: Sosio-ekonomi, Demografi dan Guna Tanah</p> <p>a. Huraian lokaliti sosial sekitar tapak projek:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Rajah & label yang jelas; dan ☐ ii. Lokasi & sempadan ☐ <p>b. Analisis data sekunder; ☐</p> <p>c. Demografi penduduk; ☐</p> <p>d. Analisis guna tanah; ☐</p> <p>d. Pembangunan komited sekitar kawasan projek (disertakan dengan rajah yang jelas); ☐</p> <p>e. Kawasan sensitif sosial. ☐</p>		<p>Muka surat Muka surat</p> <p>Muka surat</p> <p>Muka surat</p> <p>Muka surat</p> <p>Muka surat</p> <p>Muka surat</p>

Bab / Tajuk	Tandakan betul ( ) pada tajuk yang telah diperincikan	Tuliskan Muka Surat tajuk yang telah diperincikan
Bab 6: Dapatan Sesi Penglibatan Awam a. Hasil analisis sesi penglibatan awam; b. Rumusan.	☐ ☐	Muka surat Muka surat
Bab 7: Potensi Impak Sosial dan Langkah Mitigasi a. Kaedah jangkaan impak yang digunakan; b. Penerangan potensi impak kepada komuniti terkesan dan lokasi spesifik mengikut fasa projek pembangunan: i. Pra-pembinaan; ii. Pembinaan; iii. Operasi. c. Penerangan dan penilaian keketaraan impak; dan d. Langkah-langkah mitigasi bagi setiap impak yang dikenal pasti.	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Muka surat Muka surat Muka surat Muka surat Muka surat Muka surat
Bab 8: Pelan Pengurusan Impak Sosial a. Organisasi pelaksanaan; b. Mekanisme pelaksanaan; c. Rangka kerja pemantauan; d. Sistem pengurusan rungutan; e. Pelan tindakan kecemasan; dan f. Rangka kerja pelaporan dan audit (jika ada)	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Muka surat Muka surat Muka surat Muka surat Muka surat

Bab / Tajuk	Tandakan betul ( ) pada tajuk yang telah diperincikan	Tuliskan Muka Surat tajuk yang telah diperincikan
<p>Bab 9: Kesimpulan</p> <p>Rumusan & kesimpulan berkenaan Penilaian Impak Sosial (SIA) yang dijalankan.</p>	☐	Muka surat
<p>Lampiran</p> <p>a. Senarai Rujukan;</p> <p>b. Laporan kaji soal selidik & borang soal selidik;</p> <p>c. Nota/minit mesyuarat sesi penglibatan awam.</p>	<p style="text-align: center;"> ☐ ☐ ☐ </p>	<p style="text-align: center;"> Muka surat Muka surat Muka surat </p>

LP-7

SENARAI MAKLUMAT ASAS PROJEK PEMBANGUNAN

SENARAI SEMAK

Tajuk Projek :	
Nama Perunding No. Telefon :	
Nama Penggerak Projek No. Telefon :	

Bil.	Perkara	Ya	Tidak	Status/ Catatan
1.	Penggerak projek/perunding SIA dimohon mendapatkan pengesahan daripada pihak PLANMalaysia Negeri berhubung hala tuju cadangan projek pembangunan sebelum ianya diangkat untuk pertimbangan Mesyuarat Panel Penilai Laporan SIA dan seterusnya permohonan nasihat MPFN.			
2.	Pematuhan pengezonan dalam Rancangan Struktur (RS) terkini.			
3.	Pematuhan pengezonan dalam Rancangan Tempatan (RT) terkini.			
4.	Urusan berkaitan tanah/ pengambilan tanah (jika berkaitan).			
5.	Kebenaran Merancang (KM) (jika berkaitan).			
6.	Keputusan Jawatankuasa Perancang Negeri (SPC) (jika berkaitan).			
7.	Nasihat Majlis Perancang Fizikal Negara (MPFN) (jika berkaitan).			
8.	Status Laporan Penilaian Impak Alam Sekitar (EIA).			
9.	Lain-lain maklumat yang berkaitan bagi menyokong/ tidak menyokong cadangan projek ini.			
10.	Satu (1) salinan CD dan 15 salinan <i>hardcopy</i> Laporan SIA perlu dikemukakan.			

Kegunaan Pejabat

Cop Terima

Pegawai Penerima :
 Tarikh :

LP-7 SENARAI MAKLUMAT ASAS PROJEK PEMBANGUNAN

LP-8

CONTOH DEKLARASI KAJIAN SIA UNTUK PENGGERAK PROJEK

DEKLARASI PENGGERAK PROJEK

PROJEK PEMBANGUNAN ABC

Saya dengan ini mengisytiharkan bahawa keseluruhan Laporan SIA adalah hasil perunding SIA yang dilantik oleh organisasi saya dan semua fakta dan maklumat yang dinyatakan di dalam laporan adalah benar dan tepat sepanjang pengetahuan dan kepercayaan saya, dan bahawa saya tidak berselindung atau memutarbelitkan sebarang fakta. Saya bersetuju untuk memikul tanggungjawab melaksanakan semua langkah mitigasi dan penambahbaikan impak sosial yang dinyatakan dalam Laporan SIA.

Nama :

Nombor Kad Pengenalan :

Jawatan :

Tandatangan :

Tarikh :

Cop Rasmi Organisasi :

CONTOH DEKLARASI KAJIAN SIA UNTUK KETUA PERUNDING

DEKLARASI KETUA PERUNDING

PROJEK PEMBANGUNAN ABC

Saya mengisytiharkan bahawa keseluruhan Laporan SIA adalah hasil kerja saya sendiri dan kerja ahli pasukan saya (iaitu: perunding SIA yang berkelayakan) yang bekerja di bawah pengawasan saya dan semua fakta dan maklumat yang dinyatakan di dalam laporan adalah benar dan tepat sepanjang pengetahuan dan kepercayaan saya, dan bahawa saya tidak berselindung atau memutarbelitkan sebarang fakta. Saya telah memberi penerangan kepada penggerak projek mengenai kandungan laporan, dan menekankan kepadanya semua langkah mitigasi dan penambahbaikan impak sosial yang dinyatakan dalam Laporan SIA, dan penggerak projek telah bersetuju untuk melaksanakannya.

Surat deklarasi ini perlu disertakan bersama dengan sijil keahlian LPBM/MSIA dan sijil penilai dan penyedia SIA (jika ada).

Tandatangan : _____
Nama : _____
Nombor K/P atau Pasport : _____
Jawatan : _____

Cop Rasmi Organisasi:

Tarikh : _____

LP-10 CONTOH DEKLARASI KAJIAN SIA UNTUK AHLI PASUKAN

DEKLARASI AHLI PASUKAN PROJEK PEMBANGUNAN ABC

Saya mengisytiharkan perkara berikut:

- i. Saya telah menjalankan kajian secara profesional menggunakan metodologi yang boleh diterima;
- ii. Dapatan kajian adalah benar dan tepat dari pengetahuan saya dan tidak diubah dengan apa cara sekalipun;
- iii. Langkah-langkah mitigasi yang dicadangkan sepanjang pengetahuan saya adalah boleh dipercayai, praktikal dan mencukupi untuk mematuhi keperluan undang-undang yang berkaitan; dan
- iv. Saya akan bertanggungjawab terhadap sebarang maklumat yang mengelirukan di dalam mana-mana bahagian laporan ini.

Surat deklarasi ini perlu disertakan bersama dengan sijil keahlian LPBM/MSIA atau sijil profesional yang berkaitan.

Tandatangan : _____
Nama : _____
Nombor K/P atau Pasport : _____
Jawatan : _____

Cop Rasmi Organisasi:

Tarikh : _____

LP-11

CONTOH PENGUKURAN TAHAP KETERUKAN

Pengukuran tahap keterukan impak adalah berbeza mengikut jenis impak dan projek yang dijalankan. Penggerak projek boleh menyediakan sebarang pernyataan yang bersesuaian berkaitan projek bersama Skala Likert dalam bentuk jadual yang mudah difahami. Hal ini bagi memudahkan proses penentuan tahap keterukan sesuatu projek pembangunan.

Jadual di bawah mempamerkan olahan daripada kandungan jadual satu Laporan SIA di Pulau Pinang dengan sampel sebanyak 353. Ia menggunakan median bagi menentukan tahap keterukan setiap pernyataan. Median yang digunakan sebagai Skala Likert adalah ukuran data ordinal yang menjadikan hanya mod dan median boleh digunakan mengikut *Central Tendency Theorem*.

Contoh Jadual Tahap Keterukan Impak Negatif Semasa Pembinaan

Penyataan	Frekuensi (f) / %	Sangat Tidak Setuju (1)	Tidak Setuju (2)	Sederhana Setuju (3)	Setuju (4)	Sangat Setuju (5)	Tahap Keterukan (Median)
Jalan rosak akibat kenderaan berat keluar/masuk	f	7	70	141	130	5	3
	%	2.0	19.8	39.9	36.9	1.4	
	% kumulatif	2.0	21.8	61.7	98.6	100.0	
Peningkatan dalam jumlah pekerja asing	f	5	66	189	87	6	3
	%	1.4	18.7	53.5	24.6	1.7	
	% kumulatif	1.4	20.1	73.6	98.2	100.0	
Akan wujud kelas masyarakat antara penduduk setempat dan kemasukan komuniti baharu	f	1	134	142	67	9	3
	%	0.3	37.9	40.2	19.0	2.5	
	% kumulatif	0.3	38.2	78.4	97.4	100.0	
Masalah sosial/jenayah	f	2	10	102	174	65	4
	%	0.6	2.8	28.9	49.3	18.4	
	% kumulatif	0.6	3.4	32.3	81.6	100.0	

Nota: Median adalah ukuran kedudukan penengah (50.0%) dalam susunan peratus kumulatif sesuatu taburan.

LP-12 KAEDAH PENILAIAN KEKETARAAN PENARAFAN RISIKO IMPAK

Terdapat tiga sumber utama yang boleh digunakan dalam penilaian keketaraan penarafan risiko impak. Sumber-sumber tersebut adalah data daripada borang soal selidik, dapatan daripada perbincangan kumpulan tertumpu (FGD) dan *Case Interview* (CI)/Temu bual.

Kebanyakan kajian SIA hanya menggunakan data daripada borang soal selidik sebagai sumber data bagi menentukan keketaraan walaupun gabungan pelbagai sumber data (khususnya data primer) dapat digunakan bersekali bagi menunjukkan impak kumulatif. Ini boleh juga memuatkan penilaian perunding sendiri sebagai kaedah ketiga secara terbuka dan telus. Antara tiga kaedah yang boleh digunakan bagi tujuan ini adalah:

1. Kaedah Penilaian Skor Tertinggi mengikut Kumpulan Berkepentingan

Kaedah ini membezakan input dan kiraan skor keketaraan mengikut kumpulan-kumpulan berbeza dengan andaian bahawa sesetengah kumpulan berkemungkinan tidak dapat memberi input yang tepat berbanding dengan sesuatu isu yang hanya dapat diambil sebagai pandangan dan persepsi. Umpamanya, isu-isu teknikal tertentu yang mungkin timbul daripada cadangan projek lebih baik diteliti melalui input agensi-agensi Kerajaan atau separa Kerajaan yang telah ditauliahkan dengan tanggungjawab berkenaan. Contohnya, isu-isu kesan projek kepada sungai seeloknya mengambil pandangan kepakaran daerah dan/atau negeri. Ini adalah lebih sesuai daripada meminta menilai pandangan penduduk kawasan yang hanya dapat memberi perspektif pandangan dan persepsi mereka sahaja.

Namun begitu, ada masanya input penduduk dan juga kepakaran JPS diteliti bersama bagi isu-isu berkaitan banjir kerana di satu pihak penduduk adalah pihak yang terkesan dari banjir sebelum ini dan pihak agensi adalah pihak yang bertanggungjawab mengelakkan daripada berlakunya banjir tersebut.

Dalam konteks ini, penilaian keketaraan bagi kesan kepada sungai (punca rezeki nelayan) diteliti seperti berikut:

Keketaraan kesan kepada sungai:

Tahap keterukan $(S)_{JPS} \times$ Kebarangkalian (P) ..... (A)

Tetapi bagi kesan banjir:

Keketaraan banjir = Tahap Keterukan $(S)_{JPS} \times$ Kebarangkalian (P) ..... (B)

Keketaraan banjir = Tahap Keterukan $(S)_{Penduduk} \times$ Kebarangkalian (P) ..... (C)

Nilai yang perlu diambil kira adalah kiraan mana yang lebih tertinggi kesannya, iaitu sama ada dari (B) atau (C), dalam kes banjir. Sekiranya skor risiko impak diperlukan, maka pilihan tadi perlu didarabkan dengan nilai skor Maslow bagi kumpulan berkaitan. Kaedah ini diulangi untuk setiap isu/pemboleh ubah yang diteliti.

2. Kaedah Penilaian Skor Keketaraan sebagai Gabungan Tiga Sumber secara Saksama

Kaedah ini mengambil kira input daripada setiap kelompok pihak berkepentingan, dan mungkin termasuk pandangan perunding. Keketaraan akhir adalah nilai purata daripada (A), (B) dan (C).

Contohnya, bagi skor keketeraan kesan kepada sungai banjir diteliti dengan kiraan seperti berikut:

Keketaraan sumber: borang soal selidik	= Tahap Keterukan (S) x Kebarangkalian (P)	..... (A)
Keketaraan sumber: FGD/CI	= Tahap Keterukan (S) x Kebarangkalian (P)	..... (B)
Keketaraan sumber: Perunding	= Tahap Keterukan (S) x Kebarangkalian (P)	..... (C)

Kaedah ini diulangi untuk setiap isu/pemboleh ubah yang diteliti. Contoh yang telah digunakan oleh salah satu projek di Lembah Klang ditunjukkan dalam jadual di bawah:

Contoh Ukuran Keketaraan dari Pelbagai Sumber

Pembolehubah	Sumber	Tahap Keterukan			Jumlah
		Borang soal selidik ^a	FGD/CI ^a	Cerapan perunding ^a	
Kehilangan modal insan yang menjejaskan kelangsungan masyarakat		5	4	5	14 (Purata: 4.7)
Peluang pekerjaan yang bergaji		9	9	9	27 (Purata: 9.0)
Rebakan bandar		11	11	9	31 (Purata: 10.3)

Nota: ^a - Nilai akhir adalah hasil penelitian jumlah tahap keterukan isu dari ZOI-1, ZOI-2, dan ZOI-3 kajian tersebut

3. Kaedah Penilaian Skor Keketaraan sebagai Gabungan Tiga Sumber menggunakan Wajaran

Kaedah ini adalah terbitan daripada kaedah (ii) di atas tetapi ia meletakkan suatu wajaran kualitatif kepada setiap komponen. Oleh sebab perletakan wajaran ini boleh memberi hasil yang berbeza, maka ia berupaya dipersoalkan atas justifikasi kombinasi wajaran yang digunakan.

Contohnya:

Keketaraan gabungan = $(w_1) \times \text{skor (A)} + (w_2) \times \text{skor (B)} + (w_3) \times \text{skor (C)}$ di mana, w adalah wajaran, dan $w_1 + w_2 + w_3 = 100\%$, atau 1.0 sekiranya angka perpuluhan digunakan.

Susulan dari (ii), katakan (A) = 12; (B) = 6; dan (C) = 9 dan $w_1 = 0.45$ (atau 45%); $w_2 = 0.40$ (atau 40%); dan $w_3 = 0.15$ (atau 15%).

Maka keketaraan gabungan menjadi: $0.45 \times (12) + 0.40 \times (6) + 0.15 \times (9) = 9.15$

Sekiranya wajaran lain digunakan:

$w_1 = 0.60$ (atau 60%); $w_2 = 0.30$ (atau 30%); dan $w_3 = 0.10$ (atau 10%).

Maka keketaraan gabungan menjadi: $0.60 \times (12) + 0.30 \times (6) + 0.10 \times (9) = 9.90$

Ini menunjukkan hasil akhir yang berbeza diperolehi mengikut wajaran yang digunakan. Oleh itu, perunding perlu memberikan justifikasi tentang wajaran yang digunakan. Malah, adalah terbaik sekiranya wajaran yang terbaik diputuskan melalui perundingan dengan sekurang-kurangnya seorang pakar bidang independen atau melalui perundingan dalam Bengkel Semakan Teknikal (*Technical Review Workshop*) yang kebiasaannya diadakan di peringkat akhir kajian.

LP-13

SENARAI SEMAK PENYELARASAN PEMANTAUAN

LP-13 SENARAI SEMAK PENYELARASAN PEMANTAUAN

Nama Projek : _____

Penggerak Projek : _____

Kategori Pemantauan: Kategori A Kategori B **Peringkat Pemantauan:** Perancangan Pembinaan Operasi

Tarikh Pemantauan: _____

Tarikh Kelulusan:

i) MPFN : _____

ii) Laporan SIA : _____

iii) KM : _____

iv) Notifikasi Borang B : _____

v) CCC : _____

IMPAK SOSIAL	LANGKAH MITIGASI	KPI	SEBENAR DI TAPAK	GAMBAR FOTO
Konflik lalu lintas semasa kerja-kerja pembinaan.	Penggerak Projek menyediakan jadual keluar masuk kenderaan berat ke tapak pembinaan.	Kenderaan berat tidak dibenarkan dibawa masuk semasa waktu puncak.	Telah menyediakan jadual keluar masuk kenderaan berat.	

Kegunaan Pejabat

Cop Terima

Pegawai Penerima : _____
 Jawatan : _____
 Tarikh : _____

Nota :

- i. Senarai semak ini adalah sebagai panduan kepada PLANMalaysia dan Agensi yang berkaitan semasa menjalankan kerja-kerja pemantauan dan penguatkuasaan projek.
- ii. Laporan pemantauan adalah berdasarkan kepada SIMP dan Laporan Pemantauan yang dikemukakan oleh penggerak projek.

TAFSIRAN TERMA

<p>Analisis Tematik</p>	<p>Proses analisis mengenal pasti dan mengkategorikan corak dari penjelasan deskriptif data kualitatif. Keketaraan impak boleh diperolehi dengan mengambil kira frekuensi sesuatu perkara diutarakan oleh kumpulan terjejas.</p>
<p>Analisis Daya Tampung (Carrying Capacity Analysis)</p>	<p>Kaedah yang boleh menentukan had kepadatan penduduk di sesuatu kawasan yang mampu disokong oleh sesuatu infrastruktur seperti sekolah dan hospital. Ia boleh digunakan dalam mengukur tahap kemampuhan sesuatu projek pembangunan.</p>
<p>Computer-assisted Personal Interview</p>	<p>Kaedah pengumpulan data bersemuka menggunakan peranti elektronik seperti telefon bimbit atau <i>tablet</i>. Kaedah ini boleh memanfaatkan ciri peranti seperti mengumpul data koordinat GPS, foto dan audio.</p>
<p>Data Primer dan Data Sekunder</p>	<p>Data primer adalah data masa sebenar (<i>real-time data</i>) yang dikumpul secara langsung dari sesi penglibatan awam termasuk kajian soal selidik dan temu bual. Data sekunder adalah data yang telah pada masa lalu (<i>past data</i>) untuk tujuan tertentu dan direkodkan dalam bentuk laporan, jurnal atau data statistik.</p>
<p>Jawatankuasa dan Pelan Pengurusan Pihak Berkepentingan</p>	<p>Dokumen yang memperincikan pendekatan yang akan dilaksanakan bagi meningkatkan sokongan dan mengurangkan kesan negatif kepada pihak berkepentingan sepanjang hayat projek. Pelan pengurusan pihak berkepentingan harus menerangkan strategi dan tindakan yang akan digunakan untuk mengurus pihak berkepentingan mengikut kuasa dan kepentingan mereka dalam projek.</p>
<p>Jawatankuasa Perancang Negeri (JPN)</p>	<p>Jawatankuasa yang bertanggungjawab berkenaan dengan perkara di dalam negeri termasuklah dalam rangka Dasar Negara, pemuliharaan, penggunaan dan pemajuan semua tanah di dalam negeri. JPN juga bertanggungjawab untuk mengawal selia, merancang dan menyelaras semua aktiviti pemajuan dalam negeri.</p>
<p>Kaedah Triangulasi</p>	<p>Kaedah triangulasi ialah satu kaedah yang mengintegrasikan beberapa data yang diperolehi dalam memahami dan menilai sesuatu impak supaya dapatan kajian adalah lebih meyakinkan dan dapat meningkatkan kesahihan data yang dikumpul.</p>

Kawasan Sensitif Sosial	Kawasan yang boleh mencetuskan sensitiviti dan mendatangkan konflik kepada sesebuah masyarakat yang tinggal atau mempunyai kepentingan terhadap kawasan tersebut sekiranya sesuatu projek pembangunan ingin dilaksanakan.
Kebenaran Merancang (KM)	KM adalah suatu prosedur yang mana pemohon perlu mengemukakan permohonan kepada PBT untuk mendapatkan kebenaran sebelum memulakan sebarang pemajuan di atas tanah atau bangunan. Kebenaran secara bertulis akan diberikan, dengan atau tanpa syarat oleh PBT untuk menjalankan pemajuan.
Loji Pulih Guna	Loji bagi proses pemulihan atau kitar semula bahan-bahan yang sebelumnya dianggap sebagai sisa dan kemudian dikembalikan ke dalam proses memulih atau merawat sehingga menjadi bahan yang berguna atau bernilai tinggi. Ini termasuklah proses seperti pemuliharaan air dan kitar semula kertas, kaca, plastik, dan logam, serta kompos dari bahan organik seperti sisa makanan.
Majlis Perancang Fizikal Negara (MPFN)	Majlis tertinggi yang bertanggungjawab ke atas perancangan bandar dan desa di Semenanjung Malaysia. MPFN berperanan dalam menyelaraskan semua dasar dan aktiviti berkaitan perancangan bandar dan desa bagi memastikan penggunaan sumber dan pembangunan yang lebih seimbang dan mampan di peringkat negeri dan negara.
Pendekatan Koridor Tetap (Fixed Corridor Approach)	Penentuan jarak ZOI ditentukan dengan jarak yang tetap dari jajaran/garisan tengah untuk setiap zon primer dan zon sekunder sesebuah projek pembangunan berbentuk koridor.
Pendekatan Kejiranan (Neighboring Approach)	Penentuan ZOI dengan mengambil kira input daripada pihak berkepentingan yang berkait secara langsung dengan tempat tinggal atau tempat mengendalikan aktiviti ekonomi.
Pendekatan Berdasarkan Isu (Issue Approach)	Penentuan ZOI adalah berbeza bergantung kepada isu yang ingin dinilai seperti perubahan guna tanah, kesesakan lalu lintas, bunyi bising dan kualiti udara yang boleh mengganggu ketenteraman awam. Jarak ZOI ditentukan mengikut keketaraan sesuatu impak kepada kumpulan terjejas.
Penggerak Projek	Individu atau organisasi yang mempunyai kawalan dan bertanggungjawab sepenuhnya untuk melaksanakan cadangan projek setelah mendapat kelulusan daripada pihak Kerajaan.

<p>Perbincangan Kumpulan Berfokus (<i>Focus Group Discussion</i>)</p>	<p>FGD merupakan satu kaedah penglibatan awam secara kualitatif menerusi sesi perbincangan yang melibatkan sekumpulan peserta bagi membincangkan topik tertentu yang dipimpin oleh moderator. Peserta adalah terdiri daripada kumpulan yang terjejas daripada pelaksanaan projek pembangunan dan mereka berkongsi kepentingan terhadap topik yang dibincangkan. Maklumat dan pandangan yang diperolehi semasa sesi FGD akan diambil kira dalam kajian SIA.</p>
<p>Perubahan Sosial</p>	<p>Perubahan dalam interaksi dan hubungan antara manusia yang mengubah institusi budaya dan sosial. Perubahan ini berlaku dari semasa ke semasa dan mempunyai kesan yang mendalam dan jangka panjang kepada masyarakat.</p>
<p>Pihak Berkepentingan</p>	<p>Individu, kumpulan atau organisasi yang mempunyai kepentingan terhadap projek pembangunan atau mereka yang terkesan dari sudut positif dan/atau negatif.</p>
<p>Projek Pembangunan Fizikal</p>	<p>Sesebuah projek yang melibatkan pembangunan struktur di sesuatu kawasan oleh entiti/organisasi yang akan memberi pulangan atau faedah kepada mereka.</p>
<p>SIA Kategori A dan Kategori B</p>	<p>SIA Kategori A meliputi projek pembangunan di bawah seksyen 20B dan subseksyen 22(2A), Akta 172 di mana pembangunan-pembangunan tersebut perlu mendapat nasihat MPFN.</p> <p>SIA Kategori B meliputi projek pembangunan yang mempunyai impak sosial ketara sebagaimana yang ditetapkan oleh PLANMalaysia Negeri atau PBT. PBN boleh menetapkan senarai pembangunan Kategori B berdasarkan keputusan tempatan.</p>
<p>i-Plan dan S-CHARMs</p>	<p>Sistem pangkalan data i-Plan dan S-CHARMs merupakan dua pangkalan data yang dibangunkan oleh PLANMalaysia yang bertujuan untuk perkongsian maklumat spatial komprehensif secara interaktif dan efisien.</p> <p>Sistem i-Plan merupakan sistem maklumat guna tanah perancangan bersepadu yang merangkumi maklumat guna tanah semasa, pengezonan guna tanah dan guna tanah komited yang boleh diakses menerusi aplikasi i-Plan.</p> <p>S-CHARMs pula membolehkan pengguna mendapatkan maklumat mengenai data profil kampung, guna tanah, kawasan sensitif sosial, kemudahan awam dan data spatial.</p>
<p>Zon Berpengaruh (<i>Zone of Influence</i>)</p>	<p>Sesuatu ruang lingkungan kawasan fizikal dalam sempadan tapak bagi sesuatu cadangan projek, di mana terdapatnya pihak berkepentingan atau penerima impak dalam kawasan fizikal tersebut yang berkemungkinan mengalami perubahan kualiti sosial, iaitu sama ada akan mengalami kesan negatif dan/atau menerima kesan positif hasil daripada pelaksanaan projek tersebut.</p>

GLOSARI

ADUN	Ahli Dewan Undangan Negeri
AIS	Analisis Impak Sosial
CAPI	<i>Computer-Assisted Personal Interview</i>
CI	<i>Case Interview</i>
CLQ	<i>Centralised Labour Quarters</i>
COVID	<i>Coronavirus Disease</i>
EIA	<i>Environmental Impact Assessment</i>
EMP	<i>Environmental Management Plan</i>
ESG	<i>Environmental, Social and Governance</i>
FGD	<i>Focus Group Discussion</i>
GMM	<i>Grievance Management Mechanism</i>
GRC	<i>Governance, Risk Management and Compliance</i>
HIA	<i>Health Impact Assessment</i>
IADA	<i>Integrated Agricultural Development Area</i>
IAIA	<i>International Association for Impact Assessment</i>
IAP2	<i>International Association for Public Participation</i>
IT	<i>Information Technology</i>
JAKOA	Jabatan Kemajuan Orang Asli
JAS	Jabatan Alam Sekitar
JK	Jawatan Kuasa
JKPTG	Jabatan Ketua Pengarah Tanah dan Galian Persekutuan
JKR	Jabatan Kerja Raya
JMB	<i>Joint Management Body</i>
JPKK	Jawatankuasa Pembangunan dan Keselamatan Kampung
JPKKP	Jawatankuasa Pembangunan dan Keselamatan Kampung Persekutuan
JPM	Jabatan Perangkaan Malaysia
JPN	Jawatankuasa Perancang Negeri
JPP	Jawatankuasa Penyelarasan Projek
JPS	Jabatan Pengairan dan Saliran
JUPEN	Jabatan Unit Perancang Ekonomi
KADA	<i>Kemubu Agricultural Development Authority</i>
KM	Kebenaran Merancang
KPI	<i>Key Performance Indicator</i>
LAM	Lembaga Arkitek Malaysia
LCP	Laporan Cadangan Pemajuan
LFM	<i>Logical Framework Matrix</i>

LJM	Lembaga Jurutera Malaysia
LPBM	Lembaga Perancang Bandar Malaysia
MIP	<i>Malaysian Institute of Planners</i>
MPFN	Majlis Perancang Fizikal Negara
MSIA	<i>Malaysian Association of Social Impact Assessment</i>
MSPO	<i>Malaysian Sustainable Palm Oil</i>
NGO	<i>Non-Governmental Organization</i>
PBN	Pihak Berkuasa Negeri
PBPT	Pihak Berkuasa Perancang Tempatan
PLANMalaysia	Jabatan Perancangan Bandar dan Desa
RSN	Rancangan Struktur Negeri
RSPO	<i>Roundtable on Sustainable Palm Oil</i>
RTD	Rancangan Tempatan Daerah
SDO	<i>State Development Office</i>
SIA	<i>Social Impact Assessment</i>
SIMP	<i>Social Impact Management Plan</i>
SOP	<i>Standard Operation Procedure</i>
SPC	<i>State Planning Committee</i>
TIA	<i>Traffic Impact Assessment</i>
UPEN	Unit Perancang Ekonomi Negeri
ZOI	<i>Zone of Influence</i>

PENGHARGAAN

Kajian Panduan Pelaksanaan Penilaian Impak Sosial Bagi Projek Pembangunan (PPSIA) yang dilaksanakan oleh Jabatan Perancangan Bandar dan Desa (PLANMalaysia) merupakan satu kajian yang memerlukan input dan kerjasama daripada pelbagai kementerian, jabatan dan agensi yang terlibat bermula peringkat awal hingga akhir kajian.

Setinggi-tinggi penghargaan dan jutaan terima kasih dirakamkan kepada semua pihak yang telah memberikan input dan kerjasama sepanjang penyediaan PPSIA ini menerusi Jawatankuasa Penyelarasan secara langsung mahupun secara tidak langsung.

Bahagian Rancangan Fizikal Negara, PLANMalaysia	Unit Penyelarasan Pelaksanaan, Jabatan Perdana Menteri
Bahagian Perundangan dan Kawal Selia Perancangan, PLANMalaysia	Unit Kerjasama Awam Swasta, Jabatan Perdana Menteri
Kementerian Pembangunan Kerajaan Tempatan (KPKT)	Jabatan Pengairan dan Saliran (JPS)
Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat (KPWKM)	Jabatan Alam Sekitar (JAS)
Kementerian Kerja Raya Malaysia (KKR)	Jabatan Kerja Raya (JKR)
Kementerian Pertanian dan Keterjaminan Makanan	Jabatan Bekalan Air
Kementerian Pengangkutan Malaysia	Jabatan Pertanian Malaysia
Kementerian Sumber Asli, Alam Sekitar dan Perubahan Iklim	Jabatan Pengurusan Sisa Pepejal Negara (JPSPN)
Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri	Jabatan Perikanan Malaysia
Unit Perancang Ekonomi, Jabatan Perdana Menteri	Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri Selangor
Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri Pulau Pinang	Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri Johor
Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri Kedah	Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri Perak
Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri Pahang	Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri Melaka
Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri Terengganu	Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri Sembilan
Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri Perlis	Jabatan Perancangan Bandar dan Desa Negeri Kelantan
Majlis Bandaraya Johor Bahru (MBJB)	Majlis Bandaraya Pulau Pinang (MBPP)

Majlis Bandaraya Kuantan (MBK)	Majlis Bandaraya Seberang Perai
Majlis Perbandaran Sungai Petani	Majlis Perbandaran Klang
Majlis Perbandaran Selayang	Majlis Bandaraya Ipoh
<i>Malaysian Investment Development Authority (MIDA)</i>	Suruhanjaya Tenaga Malaysia
Tenaga Nasional Berhad (TNB)	<i>Mass Rapid Transit Corporation Sdn. Bhd.</i>
Institut Sosial Malaysia (ISM)	Persatuan Pengurusan Sisa Malaysia
<i>Malaysian International Chamber of Commerce and Industry (MICCI)</i>	<i>Malaysian Chamber of Mines</i>
<i>Real Estate and Housing Developers' Association Malaysia (REHDA)</i>	<i>Malaysian Institute of Planners (MIP)</i>
Federation of Malaysian Manufacturers (FMM)	<i>Environmental Management and Research Association of Malaysia (ENSEARCH)</i>
Worldwide Fund (WWF) Malaysia	<i>Asia Pacific Environmental Consultants Sdn. Bhd. (ASPEC)</i>
Perunding Nilaimas Sdn. Bhd.	UKM Pakarunding Sdn. Bhd.
Iktisas Ingenieurs Sdn. Bhd	<i>Malaysia Rail Link Sdn. Bhd. (MRL)</i>
Gamuda Engineering Sdn. Bhd	<i>SRS Consortium Sdn. Bhd.</i>
Sime Darby Property Berhad	<i>KXP Airportcity Holdings Sdn. Bhd.</i>
Linggi Base Sdn. Bhd.	<i>ERE Consulting Group Sdn. Bhd.</i>
<i>Federation of Malaysian Manufacturers (FMM)</i>	<i>Asia Pacific Environmental Consultants Sdn. Bhd. (ASPEC)</i>
<i>Worldwide Fund (WWF) Malaysia</i>	Perunding Nilaimas Sdn. Bhd.

Garis Panduan ini telah disediakan berdasarkan maklumat dari aspek perundangan, mekanisme pelaksanaan dan hasil penyelarasan mesyuarat bersama pihak berkepentingan dalam tempoh penyediaan panduan ini. PLANMalaysia berhak mengeluarkan arahan atau pekeliling selain daripada perkara yang terdapat di dalam PPSIA bagi tujuan penambahbaikan terhadap proses SIA.

PLANMalaysia

Perancangan Melangkaui Kelaziman
Planning : Beyond Conventional

PPSIA

PANDUAN PELAKSANAAN
PENILAIAN IMPAK SOSIAL
BAGI PROJEK PEMBANGUNAN

e ISBN 978-967-5456-95-4

9 789675 4456954

